

Suuri valiokunta

**Valtioneuvoston selvitys: E-kirje neuvoston asetuksesta eräiden kalakantojen ja kalakan-
taryhmien Itämerellä sovellettavien kalastusmahdollisuuksien vahvistamisesta vuodeksi
2025 ja asetuksen (EU) 2024/257 muuttamisesta**

Valtioneuvostolle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvosto on antanut eduskunnalle selvityksen neuvoston asetuksesta eräiden kalakantojen ja kalakan-
taryhmien Itämerellä sovellettavien kalastusmahdollisuuksien vahvistamisesta vuo-
deksi 2025 ja asetuksen (EU) 2024/257 muuttamisesta (E 52/2024 vp) ja täydentänyt sitä jatko-
kirjelmällä EJ 10/2024 vp — 52/2024 vp.

Lausunnot

Asiasta on annettu seuraavat lausunnot:

- maa- ja metsätalousvaliokunta MmVL 15/2024 vp
- ympäristövaliokunta YmVL 12/2024 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Ahvenanmaan maakunnan hallitus
- Kalatalouden Keskusliitto
- Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry
- Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry
- Tornio-Muoniojokiseura ry
- Tornionlaakson neuvosto
- WWF Suomi
- Österbottens Fiskarförbund

Suuren valiokunnan työjaosto on kuullut:

- kalatalousneuvos Risto Lampinen, maa- ja metsätalousministeriö
- erikoistutkija Atso Romakkaniemi, Luonnonvarakeskus

Suuren valiokunnan työjaosto on saanut kirjallisen lausunnon:

- ympäristöministeriö

VALTIONEUVOSTON SELVITYS / JATKOKIRJELMÄ

Ehdotus

Komissio antoi 26.8.2024 ICES:n neuvojen perusteella ehdotuksensa neuvoston asetukseksi Itämeren kalastusmahdollisuuksista vuonna 2025. Komission ehdotukset vuoden 2025 kalastusmahdollisuuksista Itämerellä pohjautuvat kansainvälinen merentutkimusneuvosto ICESin neuvoihin. ICES antoi 31.5.2024 neuvonsa vuoden 2025 TAC:sta Itämeren kalakannoille. Neuvoissa ei ole otettu huomioon TAC:n asettamisessa huomioon otettavia silakan vaelluksia pääaltaan ja Riianlahden välillä eikä Venäjän osuutta silakka-, kilohaili- ja lohikannoista.

ICES antoi Pohjanlahden silakkaa koskevan neuvonsa vasta 16.9.2024. Neuvon antaminen viivästyi, koska ICES arvioi uudelleen kalakantaa koskevat viitearvot. Komissio täydenssi ohjanlahden silakan osalta 26.8.2024 antamaansa asetusehdotusta epävirallisella asiakirjalla. Valtioneuvosto informoi tästä eduskuntaan jatkokirjeellä EJ 10/2024 vp — E 52/2024 vp.

Valtioneuvoston kanta

Peruskanta

Valtioneuvosto kannattaa Itämeren kalastusmahdollisuuksien vahvistamista vuodelle 2025 siten, että kalakantoja hyödynnetään kestävää enimmäistuottoa (Maximum Sustainable Yield, MSY) koskevan EU:n yhteisen kalastuspolitiikan tavoitteiden mukaisesti.

Kalastusmahdollisuudet tulee siten vahvistaa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen 2016/1139 Itämeren turska-, silakka- ja kilohailikantoja ja näitä kantoja hyödyntäviä kalastuksia koskevan monivuotisen suunnitelman ja ICES:n niitä koskevan uusimman tieteellisen neuvon perusteella.

Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohen TAC

Lohikantojen vahvistaminen on Suomelle prioriteetti. Valtioneuvosto kannattaa ICES:n neuvon ja komission ehdotuksen perusteella vuodeksi 2025 ratkaisua, jonka mukaan TAC asetettaisiin 40 000 lohen merisaaliin (kaupallisen ja vapaa-ajankalastuksen) perusteella siten, että määrästä vähennetään komission ehdotuksen mukaisesti vapaaajankalastuksen saalis (1 340 lohta), ilmoittamattomat saaliit (1 550 lohta), hylkeiden vahingoittamat (1 860 lohta) sekä alamittaisina vapautetut ja kuolleet lohet (370 lohta), jolloin TAC asetettaisiin 34 787 loheksi. Suomen kiintiö olisi 8 989 lohta.

TAC vahvistettaisiin vain sivusaaliita varten, mutta Pohjoisella Itämerellä, Ahvenanmerellä, Saaristomerellä ja Pohjanlahdella (leveyspiirin 59°30'N pohjoispuolella osa-alueilla 29N, 30 ja 31) voitaisiin neljän merimailin sisäpuolella kutuvaelluksen aikana (toukokuun alun ja elokuun lopun välisenä aikana) kalastaa lohta kohdennetusti sekä kaupallisessa että vapaa-ajankalastuksessa. Itämeren pääaltaalla leveyspiirin 59°30'N eteläpuolella ja 59°30'N pohjoispuolella neljän merimailin ulkopuolella kiellettäisiin siis sekä lohen kaupallinen että vapaa-ajankalastus kokonaan.

Valiokunnan lausunto SuVL 7/2024 vp

Lisäksi pyritään siihen, että aiempien vuosien tavoin muut Itämeren jäsenvaltiot sitoutuisivat siirtämään hyödyttömiksi jäävät lohikiintiönsä tarvittavilta osin ylläpitämään Suomen (ja Ruotsin) rannikkokalastusta ICES:n tieteellisen neuvon mahdollistamalla tasolla. On tärkeää, että tämä sitoumus säilyy EU-tasolla ja Suomella säilyy kansallisella tasolla mahdollisimman suuri harkintavara päättää, otammeko siirtoja vastaan muilta jäsenvaltioilta. Näin pystymme kansallisesti ottamaan ICES:n tieteellistä neuvoa ja komission ehdotusta paremmin huomioon lohikantojen tilan ja lohen nousun jokiin kaikissa tilanteissa, on lohikannan tila sitten heikentymässä tai tavoitteiden mukaisesti paranemassa. Tämän mahdollisuuden hyödyntämistä harkitaan kuten aiemminkin kansallisesti lohitiilan ja erityisesti lohen nousua jokiin koskevan tiedon perusteella. Tänä vuonna Suomi ei ottanut vastaan siirtoja muilta jäsenvaltioilta. Kesän 2024 heikko lohinousu ei puolla lohikiintiöiden siirtämistä Suomelle myöskään ensi vuonna.

Reaktiona heikkoon lohinousuun Suomi pyrkii myös siihen, että jäsenvaltiot sitoutuisivat olemaan siirtämättä vuoden 2024 lohikiintiöiden käyttämättömiä osia vuodelle 2025. Suomen osalta tämä tarkoittaisi, että 1 666 lohta (10 %:n käyttämätön osuus Suomen vuoden 2024 kalastuskiintiöstä, jonka komissio normaalisti siirtäisi Suomelle automaattisesti) ei siirrettäisi kuluvalta vuodelta suurentamaan vuoden 2025 lohikiintiötä, vaan Suomen lohen kalastuskiintiö olisi ensi vuonna 8 989 lohta.

Valtioneuvosto lähtee siitä, että lohenkalastuksen säätelytoimenpiteiden tulee kohdella kaupallista ja vapaa-ajan kalastusta (ml. kalastusmatkailu) tasapuolisesti.

Valtioneuvosto kannattaa lisäksi teknisten kalastussääntöjen jatkamista. Leveyspiirin 59°30'N pohjoispuolella osa-alueilla 29N, 30 ja 31 touko-elokuussa neljän merimailin sisäpuolella lohen vapaa-ajankalastusta ei rajoitettaisi EU säännöksiin.

Valtioneuvosto edellyttää, että komissio ja jäsenvaltiot edelleen valvovat, että Itämerellä ei harjoiteta laitonta lohenkalastusta ja että lohenkalastuksen edellä mainittua kieltoa Itämeren pääaltaalla noudatetaan.

Valtioneuvosto pitää erittäin tärkeänä, että Itämerelle saadaan lohen monivuotinen suunnitelma.

Lisäksi valtioneuvosto katsoo, että kaikki kalastuskuolevuus tulee ottaa huomioon kalastuksen säätelyssä.

Suomenlahden lohen TAC

Valtioneuvosto kannattaa Suomenlahden lohen TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon mukaisesti (9 440 kpl) siten, että hylkeiden vahingoittamien lohien sekä vapautettujen alamittaisten (kuolleet) lohien määrä ja arvioitu raportoimaton saalis (yht. 491 lohta) sekä Venäjän osuus (9,3 %, 832 lohta) vähennetään, jolloin EU TAC olisi komission ehdotuksen mukaisesti noin 8 117 lohta. Suomen lohikiintiö olisi 7 285 lohta.

Valiokunnan lausunto SuVL 7/2024 vp

Pohjanlahden silakan TAC

Suomi kannattaa Pohjanlahden silakan TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon mukaisesti Fmsy vaihteluvälin kutukannan kokoon suhteutetun alarajan ja pistearvon välillä siten, että TAC olisi 66 446 – 74 515 tonnia.

Suomenlahden ja Itämeren pääaltaan silakan TAC

Valtioneuvosto kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon Fmsy vaihteluvälin kutukannan kokoon suhteutetun alarajan ja pistearvon välillä siten, että TAC olisi 95 340 – 125 344 tonnia.

EU:n TAC muodostuisi vähentämällä Venäjän osuus (9,5 %) ja ottamalla huomioon Riianlahden ja pääaltaan välinen vaellus, jolloin EU:n TAC olisi 83 881 – 111 034 tonnia (108 – 175 % lisäys verrattuna vuoden 2024 EU TAC:iin 40 368 tonnia). Komissio ehdottaa vaihteluvälin alinta lukua.

Riianlahden silakkakannan TAC

Valtioneuvosto kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon ja Fmsy vaihteluvälin ala- ja ylärajan välillä siten, että TAC olisi 30 394 – 45 235 tonnia.

EU:n TAC muodostuisi ottamalla huomioon Riianlahden ja pääaltaan välinen vaellus ja Fmsy olisi kalastuskuolevuuteen perustuvan komission ehdotuksen mukaisesti 41 635 tonnia.

Läntisen silakkakannan TAC

Valtioneuvosto kannattaa ICES:n neuvon mukaisesti nollasaalista läntiselle silakkakannalle.

Komissio ehdottaa läntiselle silakalle sivusaalis TAC:a, jonka määrä olisi 394 tonnia. Lisäksi komissio ehdottaa, että aiemmin sallittu pienimuotoinen silakan rysä- ja verkkokalastus tulisi kieltäytyksi.

Kilohailin TAC

Valtioneuvosto kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon ja Fmsy vaihteluvälin ala- ja ylärajan välillä siten, että TAC olisi 130 195 – 169 131 tonnia.

TAC:n tasossa tulee ottaa huomioon Venäjän osuus (10,08 %) siten, että EU:n TAC olisi 117 071 – 152 082 tonnia (42 – 24 % vähennys verrattuna vuoden 2024 EU TAC:iin 201 000 tonnia). Komissio ehdottaa vaihteluvälin alinta lukua vähennettynä yhdellä tonnilla (117 070 tonnia).

Itäisen turskakannan TAC

Valtioneuvosto kannattaa sitä, että turskalle asetetaan vain sivusaalis-TAC aiempien vuosien mukaisesti. Valtioneuvosto myös kannattaa nykyistä kuturauhoitusta (touko-elokuu) ja vapaaajan kalastuksen kieltämistä turskan pääasiallisilla esiintymisalueilla osa-alueilla 24 – 26. Valtioneu-

Valiokunnan lausunto SuVL 7/2024 vp

vosto pitää tärkeänä, että sivusaalis-TAC asetetaan riittävän korkealle tasolle, jotta vältetään tilanteet, joissa sivusaalis-TAC:n pienuus rajoittaisi perusteetta muuta kalastusta.

Komissio ehdottaa sivusaalis-TAC:n määräksi 191 tonnia.

Turskan sivusaaliskiintiön kohdennettu käyttö osana tutkimuskalastusta olisi aiempien vuosien mukaisesti sallittava, jotta turskakannan tilan kehitystä voidaan arvioida. Vaihtoehtoisesti tulee sallia turskaan kohdentuva pienimuotoinen kalastus alle 12 metrin pituisilla muita kuin trooleja käyttävillä kalastusaluksilla läntisen silakan vuotta 2024 koskevan ratkaisun mukaisesti.

Lisäksi Suomen kannalta on tärkeää, että jäsenvaltiot sitoutuvat edelleen turskaa koskeviin kiintiövaihtoihin niin, että turska ei muodostu pullonkaulalajiksi muiden lajien kalastuksessa niille jäsenvaltioille, joiden turskakiintiöt ovat pienet.

Läntisen turskakannan TAC

Valtioneuvosto kannattaa sitä, että turskalle asetetaan vain sivusaalis-TAC aiempien vuosien mukaisesti.

Komissio ehdottaa sivusaalis-TAC:n määräksi 93 tonnia.

Punakampela

Valtioneuvosto kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon mukaisesti siten, että TAC on enintään 20 062 tonnia osa-alueilla 22 – 32.

Komissio ehdottaa TAC:n säilyttämistä vuoden 2024 tasolla 11 313 tonnia.

Meritaimen

Valtioneuvosto kannattaa sitä, että meritaimenen kaupallisen kalastuksen kieltoa jatketaan myös vuonna 2025 neljää meripeninkulmaa kauempänä perusviivoista mitattuna.

Yhteisymmärryksen saavuttamiseen tarvittava neuvotteluvara

Valtioneuvosto on neuvotteluprosessin aikana valmis hyväksymään ja valmistelemaan omaaloitteisesti sellaisia ratkaisuja (esim. kalastuksen ajallisia ja alueellisia rajoituksia), jotka ovat ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä kalastuksen ja varovaisuusperiaatteen mukaisia sekä ovat tarpeen poliittisen yhteisymmärryksen saavuttamiseksi ja Suomen tavoitteiden edistämiseksi neuvostossa.

Valiokunnan lausunto SuVL 7/2024 vp

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

(1) Komissio on antanut 26.8.2024 ehdotuksen Itämeren kalastusmahdollisuuksista vuodelle 2025 ja täydentänyt ehdotustaan Pohjanlahden silakan osalta sen jälkeen, kun Kansainvälinen merentutkimusneuvosto (ICES) antoi 26.9.2024 neuvonsa tältä osin.

(2) Suuri valiokunta kiinnittää asiassa valtioneuvoston huomiota maa- ja metsätalousvaliokunnan (MmVL 15/2024 vp) ja ympäristövaliokunnan (YmVL 12/2024 vp) lausuntojen yksityiskohdaisempiin näkemyksiin ja esittää niihin pohjautuen seuraavia huomioita.

Kalastusmahdollisuuksista päättämisen yleiset lähtökohdat

(3) Suuri valiokunta yhtyy valtioneuvoston näkemykseen siitä, että Itämeren kalastusmahdollisuudet tulee vahvistaa kalakantoja ja niiden kalastusta koskevan monivuotisen suunnitelman ja ICES:n kalakantoja koskevan uusimman tieteellisen neuvon perusteella.

(4) Suuri valiokunta pitää tärkeänä, että päätöksenteko perustuu tutkimustietoon niin kalakantojen nykytilasta kuin sääntelyehdotusten ekologisista, taloudellisista ja sosiaalisista vaikutuksista. ICES:n tieteellistä neuvoa voidaan pitää parhaana käytettävissä olevana tietopohjana päätöksenteolle siihen liittyvistä epävarmuustekijöistä huolimatta.

(5) Suuri valiokunta tuo erikoisvaliokuntien tavoin esiin huolensa Itämeren kalakantojen tilassa tapahtuneista muutoksista ja useiden kalankantojen nopeasta taantumisesta. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan kantojen heikentymiseen vaikuttaisi vahvasti Itämeren ekosysteemissä ja ravintoverkoissa tapahtuneet muutokset. Maa- ja metsätalousvaliokunta toteaa lausunnossaan, ettei kalastus ole viime vuosina ollut määräävä tekijä kalakantojen kehityksessä. Suuri valiokunta katsoo maa- ja metsätalousvaliokunnan tavoin, että kalastuksen sääntely on kuitenkin ainoa käyttökelpoinen keino, jolla kalakantojen tilaan voidaan vaikuttaa lyhyellä aikavälillä. Toimet kalakantojen nopean elpymisen varmistamiseksi ovat tärkeitä sekä Itämeren ekosysteemin tasapainon että kalastuselinkeinon tulevaisuuden kannalta.

Pohjanlahden silakan kokonaiskiintiö

(6) Suuri valiokunta tukee valtioneuvoston kantaa kalastuskiintiön vahvistamisesta Pohjanlahden silakkakannalle ICES:n neuvon mukaisesti, jolloin kiintiö olisi 66 446 — 74 515 tonnia vuodelle 2025. Tämä merkitsisi 21-36 prosentin lisäystä vuoden 2024 ennätyksellisen pieneen 55 000 tonnin kiintiöön. Pohjanlahden silakkakanta on taloudellisesti Suomen kalatalouden tärkein kalakanta, ja kokonaiskiintiön merkittävä kasvu parantaa olennaisesti kalastuselinkeinon ja silakan jalostusteollisuuden toimintaedellytyksiä.

(7) Valiokunnan saaman selvityksen mukaan silakan kannan koko- ja kehitysarviot ovat olleet myönteisiä. Tutkimusta ja toimia tämän Suomelle tärkeän silakkakannan tilan ja ikärakenteen saamiseksi nykyistä paremmalle tasolle on tärkeää edelleen jatkaa.

Valiokunnan lausunto SuVL 7/2024 vp

Suomenlahden, Saaristomeren ja Itämeren pääaltaan silakan kokonaiskiintiö

(8) Suuri valiokunta katsoo valtioneuvoston tavoin, että Suomenlahden ja Itämeren pääaltaan niin sanotun keskisen silakan kokonaiskiintiö tulee vahvistaa ICES:n neuvon mukaisesti siten, että EU:n kokonaiskiintiö olisi 83 881 — 111 034 tonnia. Komission ehdotus ICES:n neuvon alarajan mukaiseksi kokonaiskiintiöksi merkitsee 108 prosentin lisäystä vuoden 2024 kiintiöön. Syinä kiintiön merkittävälle kasvulle ovat kahden edellisvuoden alhainen kalastuskuolevuus, vuonna 2022 syntynyt vahva vuosiluokka ja silakan kasvun parantuminen. Keskisen silakan tilanteen kehittyessä parempaan suuntaan suuri valiokunta katsoo maa- ja metsätalousvaliokunnan tavoin, että niin kalakantojen kestävyys kuin kalastuselinkeinon näkökulmasta pitkällä aikavälillä pyrkimyksenä tulee olla mahdollisimman vakaa kiintiötaso.

Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohien kokonaiskiintiö

(9) Suuri valiokunta katsoo valtioneuvoston tavoin, että lohikantojen vahvistaminen on Suomelle prioriteetti. Siksi valiokunta kannattaa ehdotettua 34 787 lohien kokonaiskiintiötä, josta Suomen osuus olisi 8 989 lohta (kun on vähennetty vapaa-ajankalastuksen saalis, ilmoittamatta jäävien ja hylkeiden vahingoittamien, alamittaisina vapautettujen ja kuolleiden lohien osuus). Suomen lohikiintiö pienenesi melkein 50 prosenttia vuoden 2024 toteutuneesta kiintiöstä. Esitetty kiintiö olisi noin 2 500 lohta vähemmän kuin vuoden 2024 saalis.

(10) Vuosien 2023 ja 2024 Pohjanlahden lohikantojen emokalamäärät sekä Tornionjoen ja Simojoen nousulohimäärät ovat olleet hyvin alhaiset. Luonnonvarakeskukselta saatujen tietojen mukaan nuorten, yhden merivuoden ikäisten lohien nousumäärä on laskenut viime vuosina, ja trendi on jatkunut vuonna 2024. Huolestuttavan kehityksen taustalla on lohien korkea kuolleisuus merivaelluksen aikana, eikä tarkkaa syytä kuolleisuuden kasvulle tiedetä. Pohjanlahden pienten lohikantojen on arvioitu olevan erityisen suuressa vaarassa.

(11) Historiallisen pieni lohikiintiö vaikuttaa haitallisesti niin kaupalliseen kalastukseen kuin vapaa-ajan kalastukseen sekä kalastusyritysten toimintaan pitkin rannikkoa. Lohi on ollut keskeinen saalislaji rannikkokalastajille, ja lohikiintiön koko on vaikuttanut suoraan rannikkokalastukseen. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan se, ettei ehdotuksessa sallittaisi lohien kalastusta neljää merimailia ulompana, vaikuttaisi taas erityisesti vapaa-ajankalastukseen kohtuuttoman voimakkaasti. Samalla on kuitenkin huomattava, että ICES:n kanta-arvio on yliarvioinut vuoden 2023 lohennousun Pohjanlahden jokiin, minkä lisäksi vuoden 2024 lohennousu Tornionjokeen on ollut ennustetta selvästi pienempi. Tornionjoki on poikastuotannon kannalta Itämeren alueen merkittävin lohijoki. Suuri valiokunta pitää erikoisvaliokuntien tavoin lohien luontaisen lisääntymisen turvaamista keskeisenä ja korostaa yleisesti varovaisuusperiaatteen merkitystä kalastuksen sääntelyssä. Sääntelyssä tulee ottaa entistä paremmin huomioon ympäristössä ja kalakannoissa näkyvät negatiiviset signaalit jo varhaisessa vaiheessa heikkenemisen kierteen katkaisemiseksi. Tämä on pidemmällä aikajänteellä tarkasteltuna tarpeen myös ammatti- ja vapaa-ajankalastuksen näkökulmasta.

(12) Suuri valiokunta pitää perusteltuna valtioneuvoston kantaa siitä, ettei Suomi heikossa lohi-tilanteessa ottaisi vastaan mahdollisesti tarjolle tulevia kiintiösiirtoja muista Itämeren jäsenvaltioista eikä siirtäisi vuoden 2024 käyttämättömiä osia kiintiöstä vuoden 2025 kiintiöön. Valtioneu-

Valiokunnan lausunto SuVL 7/2024 vp

voston mukaan kiintiövaihdot ovat olleet rannikkokalastukselle hyvin tärkeitä. Suuri valiokunta kannattaa maa- ja metsätalousvaliokunnan tavoin valtioneuvoston linjausta siitä, että mahdollisuus kiintiövaihtoihin tulee jatkossa säilyttää, vaikka vaihto ei olisikaan ajankohtainen vuoden 2025 osalta. Suuri valiokunta pitää myös hyvänä valtioneuvoston aikomusta vaikuttaa siten, että muutkin jäsenvaltiot sitoutuisivat nykyisessä huonossa lohivilanteessa olemaan siirtämättä vuoden 2024 lohikiintiöiden käyttämättä jääneitä osia vuodelle 2025.

(13) Suuri valiokunta painottaa ympäristövaliokunnan tavoin, että EU:n kalastuskiintiö sääntelyn lisäksi lohikantojen tilan parantamiseen voidaan vaikuttaa kansallisin toimin. Keskeisiä toimia ovat vaelluskalojen reittien kunnostaminen ja noususteiden poistaminen, tärkeiden elinympäristöjen kunnostaminen ja kutualueiden rauhoittaminen sekä tarvittaessa kalastusrajoitukset myös jokisualueilla. Valiokunta korostaa tarvetta toteuttaa pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman kirjauksia muun muassa virtavesien ennallistamisesta sekä NOUSU-ohjelman jatkamisesta ja kehittämisestä.

Suomenlahden lohen kokonaiskiintiö

(14) ICES:n suositus Suomenlahden lohikantojen kokonaiskalastuskiintiöksi on 9 440 lohta, mikä on 20 prosenttia pienempi kuin vuosille 2015—2024 annettu suositus. Suuri valiokunta kannattaa valtioneuvoston tavoin komission ehdotusta, joka on ICES:n suosituksen mukainen. EU:n kokonaiskiintiö olisi normaalien vähennysten ja Venäjän osuuden jälkeen 8 117 lohta ja Suomen kiintiö 7 285 lohta. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ICES saattaa vielä päivittää neuvooaan Suomenlahden lohen osalta.

(15) Suomenlahdella ICES on tieteellisessä neuvossaan kiinnittänyt lisäksi erityisesti huomiota siihen, että lohenkalastus tulisi kohdentaa istutettuun loheen. Asiantuntijakuulemisissa on esitetty yhtenä keinona kalastuksen kohdentamiselle istutettuun loheen sitä, että pyyntiä ohjattaisiin sellaisten alueiden ulkopuolelle, jotka ovat luonnonlohen nousun kannalta erityisen tärkeitä.

Lopuksi

(16) Suuri valiokunta pitää kaikkien lohikantojen osalta tärkeänä sitä, että Itämerellä ei harjoiteta laitonta lohenkalastusta ja että lohenkalastuksen kieltoa Itämeren pääaltaalla noudatetaan ja valvotaan tehokkaasti.

(17) Suuri valiokunta pitää valtioneuvoston tavoin tärkeänä myös sitä, että Itämerelle saataisiin lohen monivuotinen hoitosuunnitelma. Suomen tulee jatkaa tämän osalta aktiivista vaikuttamistyötä. Monivuotisen hoitosuunnitelman avulla olisi mahdollista lisätä lohikantojen pitkäjänteisyyttä, lohikantakohtaiset erot huomioon ottavaa suojelua. Valiokunta toteaa, että lohen vapaa-ajan kalastuksella on tärkeä merkitys kalastusmatkailun parissa toimiville yrityksille ja aluetaloudelle, ja monivuotinen hoitosuunnitelma on tärkeä myös kalastusmatkailun toimintaedellytysten ja tulevaisuuden turvaamiseksi. On tärkeää, että lohen ja muiden Itämeren kalakantojen tilaa seurataan aktiivisesti ja syitä kantojen tilassa tapahtuviin muutoksiin selvitetään.

(18) Suuri valiokunta korostaa reaaliaikaisten seurantavälineiden ja tieteellisten tutkimuskeinojen kehittämistä sekä resursoimista kalakantojen suojelun vahvistamiseksi, jotta ei tehdä virhe-

Valiokunnan lausunto SuVL 7/2024 vp

lisiä poliittisia ratkaisuja väärän ennakkotiedon perusteella. Elinkeinon kannalta on haitallista tehdä ylimitoitettuja suojelutoimia ilman tieteellistä näyttöä ja vastaavasti kalakantojen suojelun vuoksi on noudatettava erityistä oikea-aikaisuutta sekä varovaisuutta. Suojelun tulee olla nykyistä nopeammin reagoivaa, tieteeseen pohjautuvaa, ennakoitua, systemaattista ja varovaisuusperiaatteen mukaista.

(19) Suuri valiokunta korostaa lisäksi ympäristövaliokunnan tavoin Itämeren heikon tilan vaikutusta kalojen ja erityisesti lohen menestymiseen. Lohien merivaelluksen aikaiseen heikkoon selviytymiseen vaikuttaa ilmeisesti merkittävästi se, että lohet käyvät syönnöksellä eteläisellä Itämerellä, jossa hapettomien pohja-alueiden laajuus on jo huomattava. Hapeton pinta-ala on kymmenkertaistunut vuosisadassa. Elinympäristöjen ja lajien tilaa heikentävät rehevöitymisen ohella ruoppaukset, vesirakentaminen, vieraslajit, roskaantuminen ja vedenalainen melu sekä kumulatiivisesti lisääntyvät paineet eri toiminnoista. Muutokset kalakantojen tilassa korostavat tarvetta kiinnittää entistä enemmän huomiota merivesien tilaan ja luonnon monimuotoisuuteen Itämerellä vaikuttaviin paineisiin ja uhkiin, mukaan lukien myös ilmastonmuutoksen vaikutukset.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Suuri valiokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Valiokunnan lausunto SuVL 7/2024 vp

Helsingissä 18.10.2024

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Heikki Autto kok

1. varapuheenjohtaja Laura Huhtasaari ps

2. varapuheenjohtaja Miapetra Kumpula-Natri sd

jäsen Juho Eerola ps

jäsen Ritva Elomaa ps

jäsen Ville Kaunisto kok

jäsen Teemu Keskisarja ps

jäsen Mai Kivelä vas

jäsen Jani Kokko sd

jäsen Terhi Koulumies kok

jäsen Mika Lintilä kesk

jäsen Helena Marttila sd

jäsen Susanne Päivärinta kok

jäsen Onni Rostila ps

jäsen Sari Tanus kd

jäsen Sinuhe Wallinheimo kok

jäsen Sofia Virta vihr

varajäsen Inka Hopsu vihr

varajäsen Pia Lohikoski vas

varajäsen Jani Mäkelä ps

varajäsen Anders Norrback r

varajäsen Martin Paasi kok

varajäsen Mika Riipi kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Kaisa Männistö

Valiokunnan lausunto SuVL 7/2024 vp
Eriävä mielipide 1

Eriävä mielipide 1

Perustelut

Valtioneuvosto ilmoittaa Itämeren kalastuskiintiöitä koskevassa E-kirjeessään sitoutuvansa kalastukseen kestäväen enimmäistuoton (MSY) mukaisesti EU:n yhteisen kalastuspolitiikan 1380/2013 mukaisesti. Sen mukaan kalakantojen tulee olla MSY-tason yläpuolella.

Lohelle ei ole tehty erillistä kannanhoitosuunnitelmaa, joten EU-lain mukaan lohen kalastuskiintiö TAC voidaan asettaa vain, mikäli kalastuksen kohteena olevat lohikannat ovat MSY-tilassa. ICES:n neuvon 30.5.2024 mukaan ainakin kuusi lohikantaa on alle vaaditun MSY-tason. Vuosien 2023 ja 2024 kutuvaelluksen, eli ajantasaisen tiedon perusteella, voidaan sanoa, että yksikään lohikanta, edes Tornionjoen lohi, ei yllä vaadittavalle tasolle. Ruotsin Råne-joen lohenkalastus suljettiin osakaskuntien toimesta kesällä 2024. Ruotsin Lainio-joen kalastus kutistettiin kolmasosaan.

Lohen merikalastus on sekakantakalastusta, jossa ei tiedetä minkä joen lohta kalastetaan. Lohikantojen monimuotoisuuden suojelemiseksi on välttämätöntä suojella jokaista eri lohikantaa. Tarkoituksenmukaisin ja tehokkain tapa suojella lohikantoja on kohdistaa mahdollinen kalastus kunkin kannan kestäkyvyn mukaan lohen kotijoessa.

ICES on esittänyt kaksikymmentä eri skenaariota lohikiintiön osalta. Ainoastaan skenaario 2 on MSY-lähestymistavan mukainen. Se jättää pienen mahdollisuuden kalastaa vahvimpia lohikantoja niiden kotijoessaan, mutta ei sekakantoina merellä. On muistettava, että vähäinenkin jokikalastus esim. Tornionjoella tuottaa yli 10 miljoonan euron tulon aluetalouteen. Pidämme moitittavana, että tästä ei ollut mainintaa E-kirjeessä.

EU-valiokuntana suuren valiokunnan olisi tullut asettua tukemaan EU-lain mukaista lohenkalastusta.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitän

että suuri valiokunta edellyttää, että valtioneuvosto ottaa edellä esitetyn huomioon ja ottaa neuvottelutavoitteeksi merialueiden lohenkalastuksen lopettamisen.

Helsingissä 18.10.2024

Mika Riipi kesk
Mika Lintilä kesk

Valiokunnan lausunto SuVL 7/2024 vp
Eriävä mielipide 2

Eriävä mielipide 2

Perustelut

Emme voi yhtyä suuren valiokunnan kantaan, sillä se ei suhtaudu riittävän varovasti kalakantojen heikkoon kehitykseen Itämerellä.

Kaikkein huolestuttavin on lohen tilanne. Lohen osalta sekä Suomenlahden että Pohjanlahden ja Itämeren pääaltaan luonnonloheen kohdistettava kalastus tulisi keskeyttää kokonaan vuoden 2025 osalta. Suomenlahdella kalastus olisi kohdistettava vain istutettuun loheen, Pohjanlahdella ja Itämeren pääaltaan osalta lohenkalastusta ei tulisi harjoittaa lainkaan.

Lohikannat ovat olleet jatkuvassa laskussa lähivuodet. Kalastuskiintiöitä on laskettu ja tilanteeseen on yritetty reagoida, mutta kehitys on tästä huolimatta ollut heikko. Heikosta tilanteesta kertoo myös ICES:n suositus Suomen kiintiöstä, alle 9 000 kalaa sekä Suomenlahden että Pohjanlahden osalta.

ICES:n suosituksessa ei kuitenkaan näy kuluvan vuoden tilanne, joka on ollut vielä edellisiä heikompi. Lohen nousua Suomen jokiin haittaa kalojen korkea kuolleisuus jo merivaelluksen aikana. Syytä korkeaan kuolleisuuteen ei tiedetä. Selvää on, että tilanteen ei odoteta paranevan lähitulevaisuudessa.

Heikosti voivan ja alati heikkenevän kalakannan suojaaminen vaatii kalastuksen keskeyttämistä määräajaksi. Kalastuksen keskeyttäminen aiheuttaa haittaa sekä ammattikalastukselle että vapaa-ajan kalastukselle. On kuitenkin syytä tunnustaa, että lohen tilanne on niin kriittinen, että mikäli järeisiin toimiin ei ryhdytä nyt, on erittäin mahdollista, että lohi katoaa jopa kokonaan Itämerestä. Myös kalastuksen näkökulmasta tämä tulisi nähdä merkittävästi vakavampana uhkana.

Myös silakkakantojen osalta tulee noudattaa suurempaa varovaisuutta. Silakan kalastuskiintiöitä ei tulisi nostaa vuodelle 2025 lainkaan vuodesta 2024. Pohjanlahden silakkakanta on edelleen kriittisen rajan alapuolella ja on siksi vaarassa taantua vakavasti edelleen, jos kalastuspainetta lisätään. Suomenlahden, Saaristomeren ja Itämeren pääaltaan tilanne on vain niukasti parempi ja silakkakanta on hädin tuskin kriittisen rajan yläpuolella. Kalastuskuolleisuuden lisääminen on vaarassa heikentää kannan tilaa ja pudottaa sen kriittisen tason alle.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitän

että suuri valiokunta lausuntonaan ilmoittaa, että se edellyttää valtioneuvoston vaikuttavan neuvotteluprosessissa edellä perusteluissa kuvatulla tavalla.

Valiokunnan lausunto SuVL 7/2024 vp
Eriävä mielipide 1

Helsingissä 18.10.2024

Sofia Virta vihr
Inka Hopsu vihr
Mai Kivelä vas
Pia Lohikoski vas